

Nr 26

Utlåtande i anledning av väckt motion om viss skärpning av förbudet mot användande av otillåtna jaktmetoder.

Tredje lagutskottet har behandlat en i riksdagens andra kammare väckt och till lagutskott hänvisad motion nr 36 av herr *Gustafsson* i Borås *m. fl.*

I motionen föreslås »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en utredning beträffande möjligheten att åstadkomma en skärpning av de bestämmelser i jaktstadgan som avser förbudet mot användande av otillåtna jaktmetoder innebärande att det icke skulle vara tillåtet att medföra ett kolsyre-, luft- eller fjädervapen i marker där villebråd kan tänkas finnas utanför allmän upplåten väg, samt att åt markägare eller jakträttsinnehavare medgavs rätt att omhändertaga dylikt vapen som sålunda olagligen medfördes i markerna samt att frågan om förverkande av motorfordon som utnyttjades vid olaga jakt därvid också underkastades en omprövning».

Över motionen, för vars innehåll nedan redogöres, har utskottet på sätt § 46 riksdagsordningen föreskriver inhämtat utlåtande från domänstyrelsen. På begäran av utskottet har yttranden över motionen därjämte avgivits av Jägarnas riksförbund och Svenska jägareförbundet.

Gällande bestämmelser

För rätt att inneha skjutvapen krävs enligt *vapenförordningen den 10 juni 1949* i regel att tillstånd erhållits att förvärva, inneha eller införa vapnet eller att vapnet enligt äldre bestämmelser deklarerats i särskild ordning. Med skjutvapen förstås i förordningen bl. a. sådant vapen, med vilket kulor, hagel eller andra projektiler kan utskjutas medelst krutladdning, kolsyreladdning, komprimerad luft eller annat utskjutningsmedel. Förordningens bestämmelser omfattar dock ej bl. a. sådana luft- eller fjäderbössor eller luft- eller fjäderpistoler, som är avsedda för målskjutning (1 §). Innehar någon skjutvapen utan att vara berättigad därtill, straffas med dagsböter eller fängelse. Vapen som innehafts utan tillstånd skall förklaras förverkat till kronan, om det ej är uppenbart obilligt. Finnes vapnet ej i behåll, må i stället värdet förklaras förverkat (36 § 1 mom.).

Jaktstadgan den 3 juni 1938 innehåller förbud mot användande vid jakt av bl. a. kolsyre-, luft- eller fjädervapen, dock att sådant vapen får brukas inom gård eller trädgård för att döda björktrast (snöskata), gråsparv och pilfink samt sorkar, råttor och möss (4 § 2 mom.). Överträdelse av förbudet straffas med dagsböter, dock ej under tio (29 § 3 mom.). Fälles någon till ansvar enligt vad nu sagts, skall det förbjudna vapnet förverkas (30 § andra stycket). Anträffar någon på bar gärning den som idkar jakt, vilken är förbjuden enligt jaktstadgan, har vederbörande rätt att främtaga den jagande bl. a. jaktvapen som enligt 30 § skall vara förverkat. Vill ej den som utövat nu nämnd rätt själv anställa åtal mot den jagande, är han skyldig att överlämna vad som tagits i beslag till polisman i orten eller befattningshavare vid domänverket (31 § första stycket). Har den som blivit dömd för förseelse, varom sägs i första stycket, inom två år därefter ånyo gjort sig skyldig till dylik förseelse, skall vid återfall inom två år bl. a. sådana jaktredskap, som ej är förverkade enligt 30 §, vara förbrutna (31 § andra stycket). Begår barn under 15 år förseelse mot jaktstadgan, skall den som har vårdnaden om barnet svara för förseelsen, där det ej kan visas att den skett utan hans vetskap eller att han gjort vad på honom ankommit för att förekomma densamma (33 §).

Vidare gäller enligt jaktstadgan förbud mot jakt från motordrivet fordon. Sådant fordon får ej heller eljest vid jakt användas så, att genom detsamma villebrådets uppmärksamhet avledes från den jagande (8 § 1 mom.). Från motorbåt, vare sig med inbyggd eller löstagbar motor, eller annat maskindrivet fartyg ävensom från bogserad farkost är all annan jakt än jakt efter säl förbjuden (8 § 2 mom.). Luftfarkost får ej användas vid jakt (8 § 3 mom.). Den som i strid mot vad i 8 § är stadgat vid jakt brukar i paragrafen omförmält transportmedel straffas med dagsböter, dock ej under tio. Har vid sådan jakt fridlyst villebråd fällts, fångats, sårats eller påskjutits, skall straffet vara fängelse i högst ett år eller dagsböter, dock ej under 20 (29 § 4 mom.).

Enligt *lagen den 3 juni 1938 om rätt till jakt* får icke någon med skjutvapen eller fångstredskap utan tillstånd av jakträttsinnehavaren färdas på annans jaktområde annat än på väg som upplåtits till allmänt begagnande, om det icke framgår av omständigheterna att det sker i lovliga ärenden (20 §). Överträdelse av detta förbud straffas, där förseelsen ej är att anse såsom olovlig jakt på annans jaktområde, med böter fr. o m. tio t. o. m. 300 kronor (33 §).

Straffet för olovlig jakt på annans jaktområde är dagsböter (28 § första stycket). Har därvid fällts, fångats, sårats eller påskjutits exempelvis älg, hjort eller rådjur, eller har jakten bedrivits vanemässigt eller i större omfattning, eller har vid jakten i strid mot vad därom finnes stadgat använts motorfordon, motorbåt, maskindrivet fartyg eller bogserad farkost, är straffet dagsböter, lägst 20, eller fängelse i högst sex månader (28 § andra styc-

ket). Anträffas på bar gärning någon som olovligt jagar på annans jaktområde, må jakträttsinnehavaren eller den som äger, innehar eller vårdar marken så ock deras folk av den jagande taga förverkat jaktbyte ävensom, till vedermäle och pant, skjutvapen, annat jaktredskap och hundar. Vad sålunda tagits till vedermäle och pant får behållas, till dess den jagande bjuder rätt för sig (31 § 1 mom. första stycket). Har den som blivit dömd till ansvar för olovlig jakt på annans jaktområde inom två år därefter ånyo gjort sig skyldig till sådan förseelse, är skjutvapen, annat jaktredskap och hundar förbrutna (31 § 1 mom. tredje stycket).

Enligt *allmän ordningsstadga den 14 december 1956* gäller förbud inom stadsplanelagt område i stad, köping och annat samhälle, där byggnadslagens bestämmelser för stad äger tillämpning, mot sprängning, fyrverkeri och skjutning med eldvapen utan tillstånd av poliskammaren, där sådan finnes, och eljest av polischefen i orten (6 § första stycket). Den som ej fyllt 16 år får ej heller inom område, som nyss nämnts, utan sådant tillstånd för skjutning utomhus begagna luft- eller fjäderbössor eller luft- eller fjäderpistoler, med vilka kulor, hagel eller andra projektiler kan utskjutas (6 § andra stycket). Överträdelse av bestämmelserna i 6 § straffas med böter, högst 300 kronor. Har förseelsen avsett åliggande av större vikt eller har därigenom förorsakats avsevärd skada eller olägenhet, skall emellertid dagsböter ådömas (28 § första stycket). Handlar barn, som ej fyllt 15 år, i strid mot bestämmelserna i 6 § första eller andra stycket, skall den som har vårdnaden om barnet straffas på sätt i 28 § första stycket sägs, därest han icke gjort vad på honom ankommit för att förhindra förseelsen (28 § andra stycket).

Enligt 2 kap. 17 § *straff-lagen den 16 februari 1864* kan bl. a. vad som använts såsom hjälpmedel vid gärning, vilken i den lagen är belagd med straff, såvitt ägaren eller någon som var i hans ställe uppsåtligen förövat gärningen eller medverkat därtill, förklaras helt eller delvis förverkat till kronan, om det är påkallat till förebyggande av brott eller eljest särskilda skäl föreligger och det ej är uppenbart obilligt. Motsvarande bestämmelser återfinnes i 10 § *lagen den 30 juni 1960 om straff för varusmuggling* och i 36 kap. 2 § *brottsbalken den 21 december 1962*.

Frågans tidigare behandling m. m.

Frågan om förebyggande av missbruk av kolsyre-, luft- och fjädervapen har tidigare aktualiserats vid flera tillfällen.

I samband med remissbehandling av föreslagna och år 1955 sedermera genomförda ändringar i vapenförordningen framhölls sålunda att vapenförordningen borde äga tillämpning på luft- eller fjäderbössor och luft- eller fjäderpistoler så till vida att i förordningen stadgades att barn under viss ålder icke finge utan målsmans närvaro använda dylika vapen ute i

det fria. Som motivering åberopades att det ofta händer olyckor, när barn leker med dylika vapen, och att pojkar ofta gör sig skyldiga till djurplågeri genom att med sådana vapen skadskjuta småfåglar och andra mindre djur. Ändring i samma riktning hade påyrkats av föreningen Djurens Vänner i Göteborg i skrivelse den 9 september 1954 till chefen för inrikesdepartementet. I propositionen nr 37/1955 med förslag till förordning om ändring i vapenförordning anförde föredragande departementschefen, såvitt nu är i fråga, följande.

Luftgevär och luftpistoler förorsakar årligen flera svåra olyckor och vapnen användes med all sannolikhet i ganska stor utsträckning av pojkar vid jakt på småfåglar och andra mindre djur. Det är därför angeläget, att med olika medel försöka motverka missbruk av vapnen. I första hand måste det ankomma på föräldrarna att tillse, att barn icke handskas vårdslöst med luftvapen. Men från det allmännas sida bör man också medverka till att försöka stävja missbruk. Detta synes mig kunna ske genom att i lokala ordningsstadgor intages föreskrifter om vapnens användning. Jag vill vidare erinra om att 1949 års jaktutredning har att pröva frågan om åtgärder för att förhindra okynnesskytte med luftvapen. Jag anser därför icke tillräckliga skäl föreligga att såsom från olika håll föreslagits nu inbegripa luftvapen under vapenförordningen.

Vad sålunda anförts lämnades av riksdagen utan erinran (första lagutskottets utl. nr 14/1955).

Såsom antytts i ovan citerade uttalande saknade 1868 års ordningsstadga för rikets städer bestämmelser som inskränkte rätten att i stad använda luftgevär och liknande vapen. Icke heller i det år 1954 avgivna sakkunnigförslaget till allmän ordningsstadga hade sådana bestämmelser upptagits, enär utredningen funnit behov av reglerande föreskrifter härutinnan icke vara så allmänt att frågan därom borde undandragas ortsmyndigheternas bedömande. Vid remissbehandling av förslaget ifrågasattes emellertid om ej tillstånd generellt borde fordras för skjutning inom tätbebyggt område med luftvapen. Det framhölls att dylika vapen ofta användes av oansvariga ungdomar, vilket särskilt i tätbebyggt område kunde innebära avsevärd fara. I prop. nr 143/1956 med förslag till allmän ordningsstadga m. m. anförde föredragande departementschefen i frågan följande.

Beträffande skjutning med luftvapen har utredningen hänskjutit spörsmålet om föreskrifter härom till ortsmyndigheternas bedömande. Frågan hur man skall komma till rätta med missförhållandena när det gäller användningen av luftvapen har sedan länge varit under övervägande. Allt eftersom luftvapen blivit allt vanligare har tyvärr olyckshändelserna ökat. Till följd av vårdslöshet och bristande omdöme orsakas ofta svåra olyckor med dessa vapen och allt oftare händer det, att pojkar med luftvapen vållar lekkamrater allvarliga kroppsskador, som i många fall lett till bestående

men. När det gäller att motverka missbruk av luftvapen måste man — som jag i annat sammanhang understrukt — i första hand lita till, att föräldrarna verkligen ser till att barn icke missbrukar sådana vapen. Men även från det allmännas sida måste man medverka till att försöka släva missbruket.

Då vapenförordningen 1955 omarbetades yrkades från olika håll att luftvapen skulle inbegripas under förordningen. Statsmakterna ställde sig emellertid avvisande till nämnda förslag och för innehav av luftvapen krävs sålunda f. n. icke tillstånd. Emellertid synes man redan enligt gällande ordningsstadga ha möjlighet att i lokala ordningsföreskrifter intaga bestämmelser som förbjuder skottlossning med luftvapen. Detta torde dock ha skett i mycket begränsad utsträckning.

Enligt departementschefen syntes erfarenheterna ge vid handen att kraftigare medel måste tillgripas, varvid det i första hand var angeläget att komma till rätta med missbruket inom tätorterna. I det genom propositionen framlagda förslaget upptogs därför de inledningsvis redovisade bestämmelserna i 6 och 28 §§ allmänna ordningsstadgan, vilka med luftvapen likställer fjädervapen. Vad sålunda föreslagits lämnades av riksdagen utan erinran (se första lagutskottets av riksdagen godkända utlåtande nr 37/1956).

På grundval av en inom inrikesdepartementet upprättad promemoria genomfördes år 1961 vissa ändringar i vapenförordningen. Ändringarna innebar bl. a. att definitionen på skjutvapen uttryckligen kom att omfatta kolsyrevapen, d. v. s. vapen med vilka utskjutningen sker genom gastryck från en kolsyrepatron. Vidare förtydligades förverkandebestämmelserna. Ändringsförslaget framlades genom prop. nr 21/1961 och lämnades av riksdagen utan erinran (se första lagutskottets av riksdagen godkända utlåtande nr 4/1961). De ovan redovisade bestämmelserna i 1 och 36 §§ erhöll sålunda sin nuvarande utformning.

I remissyttrande den 21 december 1960 över promemorian berörde 1949 års jaktutredning spørsmålet om missbruk av luft- och fjädervapen och de åtgärder som i anledning därav borde vidtagas. Utredningen framhöll att jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 17 oktober 1952 till densamma hade överlämnats en framställning av Svenska jägareförbundet, vari hemställts om ändringar i vapenförordningen och i då gällande ordningsstadga i syfte att få slut på »den verkligt aktuella luftvapenplågan». Utredningen hade emellertid velat avvakta tillkomsten av ny ordningsstadga, innan framställningen upptogs till övervägande. Utredningen ansåg att de förordade ändringarna i 1 § vapenförordningen borde föranleda tillägg till 6 § i allmänna ordningsstadgan, så att däri intaget förbud kom att omfatta också skjutning med kolsyrevapen. Det ansågs vidare att förbudet även i sin nuvarande utformning gav anledning till vissa erinringar, i vilket hänseende utredningen anförde följande.

Jaktutredningen får erinra om att vapenförordningens bestämmelser icke äga tillämpning å luft- och fjädervapen, som äro avsedda för målskjutning. Vem som helst kan alltså oberoende av ålder och personliga kvalifikationer i övrigt skaffa sig ett sådant vapen och är i praktiken för dess användning ej underkastad andra restriktioner än dem som äro givna i sista (sjätte) stycket av 4 § jaktstadgan, som gäller generellt, samt i förevarande andra stycke av allmänna ordningsstadgans 6 §, vars tillämplighetsområde dock är inskränkt till stadsplanelagd mark i vissa tätorter. Att de sålunda stipulerade inskränkningarna i användningen av luft- och fjädervapen inte respekteras framgår av Svenska jägareförbundets förut refererade framställning den 27 juni 1952 med därvid fogade uttalanden. Missförhållandena torde kunna betraktas såsom varande notoriska. Förbundets framställning går nu ut på att förvärv och innehav av luftvapen skall göras beroende av viss minimiålder, förslagsvis 18 år. För införande av en dylik åldersgräns talar onekligen vägande skäl. Det må erinras om att enligt anvisningarna till vapenförordningen för tillstånd att inneha andra vapen än jaktstudsare, pistol eller revolver det i allmänhet bör krävas, att sökanden fyllt 18 år. För de tre nämnda vapenslagen gäller 21-årsåldern. Värt att beakta i sammanhanget synes ock den omständigheten vara, att 6 § vapenförordningen gör 18-årsåldern till obligatorisk undre gräns, när det gäller utlåning av vapen, oberoende av vilket slag av vapen det i det särskilda fallet är fråga om. Dessa omständigheter synas utredningen närmast tala för att vapenförordningens bestämmelser borde göras tillämpliga även på luft- och fjädervapen. Emellertid är det ju — trots att i synnerhet luftvapen kunna missbrukas på ett för beståndet av, bland andra, nyttiga småfåglar förödande sätt — en inte oväsentlig skillnad i fråga om verkningsgrad och allmänfarlighet mellan skjutvapen, å vilka bestämmelserna i vapenförordningen äga tillämpning, samt luft- och fjädervapen. I synnerhet gäller detta fjädervapen. Vidare synes man ej heller kunnat bortse ifrån, att målskjutning med luft- och fjädervapen innebär en värdefull träningsmetod, då det gäller att öva upp träffsäkerheten. — — — Oansett spörsmålet om huru man skall komma till rätta med de praktiska svårigheter, som torde möta när man vill söka upprätthålla och kontrollera efterlevnaden av ett förbud i enlighet med jägareförbundets förslag, är jaktutredningen följaktligen inte beredd att nu förorda genomförande av detsamma.

Utredningen ansåg emellertid att den i 6 § andra stycket allmänna ordningsstadgan angivna åldersgränsen borde i vad den avsåg skjutning med luftvapen höjas till 18 år. Eftersom fjädervapen omfattar alla möjliga typer ända ned till rena leksaksvapen och dessutom måste anses vara betydligt mindre farliga än luftvapen, ansåg utredningen att gällande åldersgräns för skjutning med sådana vapen kunde bibehållas.

Jaktutredningen förklarade sig vidare ha övervägt, huruvida någon ytterligare sanktion — utöver de ingripanden som möjliggöres genom föreskrifterna i 6 och 28 §§ ordningsstadgan — skulle kunna åstadkommas för att understödja strävandena att få bukt med okynnesskyttet med luftvapen på marker, där nämnda bestämmelser är tillämpliga. Härom anfördes följande.

Ordningsstadgans bestämmelser äro visserligen primärt avsedda att bereda skydd för andra intressen än dem som jaktutredningen har att söka tillvarata. Å andra sidan synes fog finnas för den uppfattningen, att verkningarna av luftgevärsskyttet berör ett område, där dessa intressen i realiteten sammanfalla. Den nutida samhällsplaneringen utmärkes ju bland annat av en planläggning, där man söker inrama tätbebyggelsen med i stadsplanen inlagda »grönområden», dessa må sedan utgöras av parker i traditionell mening eller, vad som här närmast är i fråga, s. k. naturparker. Att avsikten är att dessa grönområden skola bjuda samhällenas innevånare även ett rikt facetterat djurliv torde framgå av den uppsättning holkar och andra anordningar för det mindre villebrådets trivsel, som sker i de flesta samhällen. Nu förhåller det sig för all del så, att man kan ingripa mot olaga användning av skjutvapen med stöd av jaktstadgans bestämmelser. Men detta förhållande synes vara okänt för de flesta kommunala myndigheter. Man förbiser antagligen att bland annat skytte mot levande däggdjur och fåglar är jakt, även då det sker å mark varest skottlossning är förbjuden. Och vad beträffar den i 28 § andra stycket ordningsstadgan givna bestämmelsen om målsmansansvar torde den ej bli tillämpad oftare än motsvarande bestämmelse i 33 § jaktstadgan.

I sitt remissyttrande anförde utredningen ytterligare att det erfarenhetsmässigt torde förhålla sig så att vetskapen om att förverkande blir den sannolika påföljden av en förseelse har större preventiv betydelse än ett straff, utmätt enligt de normer som gemenligen brukar praktiseras vid lagföring för förseelser av nu ifrågakvarande slag. Jaktutredningen yttrade vidare.

Jaktutredningen vill i detta sammanhang erinra om att med fällande till ansvar för överträdelse av de i 4 § jaktstadgan givna förbuden mot att vid jakt nyttja vissa slag av skjutvapen och ammunition är jämlikt stadgans 30 § förbunden förverkandepåföljd. En icke ringa del av dessa överträdelser torde begås av ungdomar i de åldrar, där åtalseftergift numera lär vara om icke regel så dock synnerligen vanlig. Det rör sig härvidlag oftast om jakt med luft-, kolsyre- eller salongsgevär. Denna jakt, som grasserar framför allt i tätorternas omgivningar och parker, sker så gott som alltid på annans jaktområde. Den är alltså straffbar även enligt 28 § lagen om rätt till jakt samt innefattar ofta jämväl förseelse mot 6 § allmänna ordningsstadgan. Det sätt varpå den utövas innebär även ett flagrant åsidosättande av den straffsanktionerade regeln i 1 § jaktstadgan, att jakt ej får bedrivas så, att villebrådet tillfogas onödigt lidande.

Utredningen fann sig sålunda dels böra tillstyrka den förordade förverkandebestämmelsen i vapenförordningen, dels böra föreslå införande av motsvarande bestämmelser i jaktstadgan och allmänna ordningsstadgan.

Offentliga utredningar*1949 års jaktutredning*

Frågan om utformningen av jaktförfattningarnas förverkandebestämmelser har i vissa hänseenden bragts under övervägande av 1949 års jaktutredning. I underdånig skrivelse den 4 oktober 1956 hemställde sålunda Svenska jägareförbundet om ändring i 30 och 31 §§ jaktstadgan samt 31 § 1 mom. jaktlagen. Förbundet anförde bl. a. följande.

Erfarenheten har visat, att den strängare förverkandebestämmelsen vid återfall inom två år icke har någon större praktisk betydelse. Orsaken härtill torde framför allt vara bevisningssvårigheter. Endast en mindre del av de fall där olaga eller olovlig jakt kan misstänkas kunna bli så utredda, att tillräcklig grund finnes för åtal. I synnerhet har det visat sig svårt att få fram tillräcklig bevisning, när det gäller sådan olovlig eller olaga jakt som kan betecknas som yrkesmässig eller vanemässig.

Den faktiska situationen är alltså den att jakt- och fångstredskap kunna dömas förverkade, endast när det är fråga om otillåtna jaktmedel. Har den som gör sig skyldig till olovlig eller olaga jakt använt ett gevär, som är tillåtet för den jakt som utövats, får han alltså behålla geväret, även om förbrytelsen är grov. Visserligen kan polismyndigheten upptaga frågan om icke hans vapenlicens bör indragas med stöd av vapenförordningen. Men risken för den skyldige att i denna ordning bli av med sitt vapen är kanske icke så stor och i varje fall säkerligen icke aktuell för honom. På senare år har tjuvskytten visat en tendens att öka, och det har blivit alltmera vanligt, att man vid sådan jakt använt sig av motorfordon. Denna utveckling måste givetvis ses mot bakgrunden av att brottsligheten överhuvudtaget har ökat och alltjämt ökar. Att så sker beror på åtskilliga orsaker. Här skall blott pekas på att polismyndigheterna uppenbarligen icke hava möjlighet att tillräckligt effektivt övervaka att gällande författningar efterlevs, och att därför risken för upptäckt är tämligen ringa. De straff som ådömas vid förseelser emot jaktlagen och jaktstadgan ha i allmänhet varit alltför låga för att verka tillräckligt avhållande.

I detta läge får Svenska jägareförbundet i syfte att åstadkomma en noggrannare efterlevnad av jaktförfattningarna i underdånighet hemställa, att bestämmelserna om förverkande i jaktlagen och jaktstadgan skärpas därhän, att jakt- och fångstredskap samt hundar skola dömas förverkade redan vid förstagångsförbrytelse, såvida icke rätten finner, att förbrytelsen är att bedöma såsom ringa eller eljest särskilda skäl föreligga mot ådömande av förverkandepåföljd.

Framställningen, som tillstyrktes av domänstyrelsen, överlämnades enligt Kungl. Maj:ts beslut den 8 mars 1957 till jaktutredningen för att övervägas vid fullgörandet av utredningsuppdraget.

Enligt uppgift har vidare en länsjaktvårdsförening i skrift till jaktutredningen föreslagit utredningen att överväga sådan ändring av 29 § 4 mom. jaktstadgan och 28 § andra stycket jaktlagen att förverkande av motorfordon, som använts vid tjuvskytte, möjliggöres.

Av årets riksdagsberättelse framgår att jaktutredningen beräknar kunna slutföra sitt uppdrag under år 1964.

Utredning rörande specialstraffrätten

Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 december 1955 har åt professorn Hans Thornstedt uppdragits att verkställa en förberedande undersökning för reformering av specialstraffrätten. I ett delbetänkande »Förverkande på grund av brott» (SOU 1960:28) har utredningsmannen framlagt en översikt över förverkandebestämmelser inom och utom strafflagen. Utredningen har härvid bl. a. redovisat vissa synpunkter på utformningen av specialstraffrättens förverkandebestämmelser, vilka sägs vara behäftade med åtskilliga brister, i utredningens översikt sammanfattade under rubrikerna splittring, inkonsekvens, ofullständighet och oklarhet. Även om dessa brister i viss utsträckning torde kunna avhjälpas eller åtminstone mildras, kvarstår enligt utredningens mening de väsentliga med förverkande förknippade nackdelar, som ligger i institutets mekaniska men ändå svårberäkneliga verkningssätt. Vid bedömande av spörsmålet i vad mån förverkande är användbart som kriminalpolitiskt instrument måste, anser utredningen, olika betraktelsesätt anläggas allteftersom fråga är om fareavvärjande eller förmögenhetsreducerande förverkande. Utredningen anför härefter följande (bet. s. 162 f.).

Vid fareavvärjande förverkande minska motiven för förverkande i styrka, då farlighetsgraden hos föremålet sjunker. Helt torde fareavvärjande förverkande ej kunna undvaras. Absolut farlig egendom måste såsom enligt SL 2:17 st. 2 kunna förklaras förverkad oavsett huruvida brottslig gärning begåtts eller ej. Då det gäller mindre farlig egendom, synes förverkande blott böra användas, då den med föremålet förbundna brottsrisken verkligen undanröjes eller åtminstone effektivt minskas genom att egendomen förklaras förverkad. Så torde knappast bliva fallet, då gärningsmannen lätt kan anskaffa ny egendom av samma slag.

Det förmögenhetsreducerande förverkandet står bötesstraffet nära. Där sådant förverkande finnes stadgat, är det skäl att undersöka, huruvida icke enbart straff kan utgöra tillräcklig påföljd. Förverkande är i jämförelse med bötesstraff en i flera hänseenden osmidig och slumpmässig åtgärd. Samma anmärkning kan riktas mot normerade böter.

En fördel med förverkandepåföljd framför dagsbotsstraff har ansetts vara, att en kraftigare ekonomisk repression kan åstadkommas vid brott, som dikteras av vinningslystnad. Förverkande bör i så fall ej införas eller bibehållas i andra sammanhang än där det är uppenbart, att en erforderlig förstärkning av straffhotet icke kan eller bör åstadkommas genom en skärpning av straffskalan.

Användningen av såväl fareavvärjande som förmögenhetsreducerande förverkande skulle antagligen kunna väsentligt inskränkas. Utredningen har den bestämda uppfattningen, att en sådan inskränkning är önskvärd. I vilken utsträckning det är möjligt att borttaga specialstraffrättsliga förver-

kandepåföljder eller att ersätta dem med påföljder och åtgärder av annat slag kan icke bedömas annat än efter en utanför utredningsuppdraget fallande detaljgranskning av de olika författningarna. Vid culpösa brott bör särskild restriktivitet i fråga om förverkandepåföljder iakttagas.

Utredningen har övervägt i vad mån generella regler om förverkande skulle kunna ersätta eller komplettera de nu gällande särreglerna. — — — Inom specialstraffrätten föreligger framför allt behov av en regel, som ger domstolarna möjlighet att också i de fall, då förverkanderegler äro obligatoriska, underlåta att tillämpa dessa i de fall, då påföljden skulle vara uppenbart obillig. Med stöd av en dylik regel skulle de mest stötande konsekvenserna av nu gällande förverkanderegler kunna undvikas.

Motionen

I motionen erinras till en början om vad 4 § jaktstadgan och 6 § allmänna ordningsstadgan innehåller om användandet av kolsyre-, luft- och fjädervapen. Därefter anföres följande.

Med dessa restriktiva bestämmelser i jaktstadgan beträffande användningen av kolsyre-, luft- och fjädervapen såsom jaktvapen liksom allmänna ordningsstadgans föreskrifter rörande luft- och fjädervapen synes det som om önskemålen beträffande föreskrifter för dessa slags vapen ur viltvårds- och djurskyddssynpunkt var uppfyllda. Bestämmelserna för kolsyre-, luft- och fjädervapen har man ej velat göra alltför rigorösa och utnyttjandet av dylika vapen för övning i målskytte har man icke heller velat försvåra. Målskjutning med kolsyre- och luftvapen innebär förvisso en god träningsmetod för skyttar och särskilt då för ungdom. Oaktat dessa omständigheter synes dock strängare föreskrifter än de nuvarande vara erforderliga för att förebygga missbruk av dylika vapen i samband med okynnesjakt eller annan olaga jakt.

I detta sammanhang får även framhållas, att markägare och jakträttsinnehavare har uppgivit och enligt vad som dessutom framgått av uppgifter i pressen, så har under senare år det s. k. tjuvskyttet i landet ökat i avsevärd omfattning. — Förr i världen drevs tjuvskytten i allmänhet av nöd att skaffa sig byte för eget eller sin familjs behov, medan tjuvskyttet i våra dagar torde bedrivas av okynne såsom sport eller för att få deltaga i något »spännande». Ofta bedrives tjuvskyttet under mörker och från motorfordon med för jaktutövning olämpliga vapen såsom salongsgevär, kolsyre- eller luftvapen.

Dessa spørsmål är aktuella ur såväl viltvårds- som djurskyddssynpunkt. Vid tjuvskytte i vanlig mening och vid användning av för jakt olämpliga vapen vid annan olovlig jakt, så utsättes vildnaden för stora risker att endast skadskjutas. Någon spårning av det skadskjutna viltet kan i regel under dessa förhållanden icke ifrågakomma, utan de skadskjutna djuren lämnas åt sitt öde. För undvikande av onödigt lidande är det därför synnerligen beaktansvärt, att detta slag av jaktutövning på ett effektivt sätt kan beivras.

Motionärerna erinrar härefter om vissa av de av jaktutredningen i 1960 års remissyttrande gjorda uttalandena i ämnet. Något godtagbart skäl att

i marker, där villebråd finnes, bära för jaktutövning förbjudna vapen kan enligt motionärernas mening ej anföras. Det anses därför att jaktstadgan bör innehålla förbud mot att utanför allmänt upplåten väg i sådana marker medföra kolsyre-, luft- eller fjädervapen. I likhet med vad som gäller vid olovlig jakt bör överträdelse av förbudet berättiga markägare eller jakt-rättsinnehavare att omhänderta vapnet. Som ett led i strävandena att beivra tjuvskytte, särskilt från eller med hjälp av motorfordon, anses bestämmelserna om förverkande böra utvidgas att omfatta även motorfordon, som använts som hjälpmedel vid olaga jakt.

Remissyttrandena

Remissinstanserna ställer sig huvudsakligen positiva till motionärernas förslag.

Beträffande de av motionärerna påtalade missförhållandena vitsordar *domänstyrelsen* att tjuvskytet under senare år tilltagit i oroväckande grad. *Jägarnas riksförbund* ser i likhet med motionärerna mycket allvarligt på det ostridigt florerande tjuvskytet och det mera kvalificerade tjuvskytte som bedrivs med både lagliga och olagliga skjutvapen.

Såvitt angår det ifrågasatta förbudet att medföra kolsyre-, luft- eller fjädervapen i markerna finner *domänstyrelsen* att bestämmelserna i 1 § vapenförordningen, 20 § jaktlagen och 4 § jaktstadgan uppfyller motionärernas önskemål, varför någon ändring av dessa bestämmelser f. n. ej anses påkallad.

Vad slutligen gäller de förordade förverkandebestämmelserna tillstyrker *domänstyrelsen* utredning i ämnet, varvid styrelsen anser angeläget att i utredningsuppdraget kommer att ingå undersökning av möjligheterna att utvidga polismans eller jakttillsyningsmans befogenhet till att omfatta rätt att visitera personer och fordon, som kan misstänkas dölja bevis för olaga och olovlig jakt. Enligt vad styrelsen inhämtat av 1949 års jaktutredning är förverkandebestämmelserna föremål för utredningens prövning och kommer att behandlas i slutbetänkandet. Ett eventuellt utredningsuppdrag synes därför böra anförtros jaktutredningen.

Jägarnas riksförbund föreslår att i jaktstadgans 4 § införes ett nytt stycke av innehåll, att i stadgan förbjudna skjutvapen samt jakt- och fångstredskap ej av någon må medföras i skog och mark, varigenom önskemålet om förverkande tillgodoses genom att bestämmelserna härom i 30 § andra stycket jaktstadgan blir tillämpliga. Vidare föreslås att i 30 § jaktstadgan som ett nytt tredje stycke införes en bestämmelse av följande lydelse:

Fälles någon till ansvar för brott mot 8 § skall, förutom övrig påföljd, jämnväl där använt motorfordon, motorbåt eller luftfarkost vara förverkad. Finnes egendom — — — dess värde.

Svenska jägareförbundet, som icke närmare berör de olika detaljspörsmålen tillstyrker under hänvisning till det åt Thornstedt lämnade utredningsuppdraget sådan utredning som motionärerna föreslagit.

Utskottet

Motionärerna vänder sig mot det allt vanligare tjuvskytte som bedrivs med kolsyre-, luft- och fjädervapen, ofta under mörker och från motorfordon. För att kunna på ett effektivt sätt beivra sådana former av olaga jakt anser motionärerna en skärpning påkallad av de bestämmelser i jaktstadgan som innefattar förbud mot användande av otillåtna jaktmetoder. Motionärerna menar att det enligt jaktstadgan bör vara förbjudet att medföra vapen av angivet slag i marker, där villebråd finnes, samt att markägare och jakt-rättsinnehavare bör medgivas rätt att omhändertaga vapen som sålunda olagligen medföres i markerna. Vidare bör enligt motionärerna möjlighet öppnas att förverka motorfordon, vilka användes som hjälpmedel vid olaga jakt. I motionen hemställs om utredning i ämnet.

Enligt 20 § jaktlagen får icke någon utan tillstånd av jakträttsinnehavaren med skjutvapen eller fångstredskap färdas å annans jaktområde annorstädes än på väg, som upplåtits till allmänt begagnande, om det inte framgår av omständigheterna att det sker i lovliga ärenden. Vidare råder enligt 4 § jaktstadgan förbud att använda kolsyre-, luft- och fjädervapen vid jakt, dock att sådana vapen får användas inom gård eller trädgård för att döda vissa mindre djur och fåglar. Fälles någon till ansvar för överträdelse av sistnämnda förbud skall vapnet samtidigt förklaras förverkat. Anträffar någon på bar gärning den som jagar med förbjudet vapen, har vederbörande rätt att fråntaga den jagande vapnet. Domänstyrelsen har ansett att bestämmelserna i 20 § jaktlagen och 4 § jaktstadgan ävensom föreskrifterna i vapenförordningen, vilka kräver tillstånd som villkor för innehav av bl. a. kolsyrevapen, tillsammans uppfyller det av motionärerna uppställda önskemålet om förbud att medföra med motionen avsedda vapen i markerna. Såsom motionärerna framhållit uppställs vidare i allmänna ordningsstadgan beträffande vissa minderåriga krav på särskilt tillstånd för rätt att inom stadsplanelagt område för skjutning utomhus begagna luft- och fjädervapen. Vid angivna förhållanden delar utskottet domänstyrelsens uppfattning att önskemålet om förbud att medföra ifrågavarande vapen i skog och mark redan tillgodosetts genom gällande föreskrifter. I den mån vederbörande beträtts med olaga eller olovligt jagande föreligger även fråntagningsrätt, varigenom även i detta avseende motionärernas önskemål får anses i rimlig mån tillgodosett. Av den föregående redogörelsen framgår vidare att spörsmålet om utformningen av förverkandebestämmelserna inom jaktlagstiftningen omfattas av pågående reformarbete på specialstraffrättens område och tillika i vissa hänseenden överväges av 1949 års jaktut-

redning. Utskottet anser det kunna förutsättas att även frågan om förverkande av transportmedel, som använts såsom hjälpmedel vid olovlig eller olaga jakt, härvid kommer att uppmärksammas. Ehuru utskottet finner motionens syfte att möjliggöra ett effektivt ingripande mot sådan jakt förtjänt av beaktande, anser utskottet mot bakgrund av det sagda att någon riksdagens åtgärd i anledning av motionen ej erfordras.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,
att förevarande motion, II:36, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 16 april 1964

På tredje lagutskottets vägnar:

ERIK ALEXANDERSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från f ö r s t a kammaren: herrar Alexanderson*, Ebbe Ohlsson, Svante Kristiansson, Åkesson, Erik Jansson, Herbert Larsson, Lennart Geijer* och Hermansson;

från a n d r a kammaren: herrar Levin, Johansson i Torp, Nyberg, Wachtmeister*, Grebäck*, Johansson i Öckerö, Svanberg och Hammarberg.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.